

Beszélgj, Uram!

*A szolgálád szomjas, áhítja szavad:
Beszélgj, Uram, hogy megtaláljalak!
Szólgj hozzám a kósga szélből,
Éjben felizzó tiszta fényből,
Csobogja halkan csevegő patak:
Beszélgj, Uram, hogy megtaláljalak!*

*Ha tudom: nélküled üres az élet,
S szívemből akarlak követni Téged
Mérgt rossz a lépés, gyengék a szavak
Szólgj hát, Uram, hogy megtaláljalak!*

*Mert fájhat mosoly, és azért jó a
könnyem
Hogy ma a keresztmem mérgt viszem
könnyen,*

*Ha tegnap lerogytam súlya alatt?
Segítség, Uram, hogy megtaláljalak!*

*Azt mondogd Igédben ott él a lényeg:
Tudni és tenni együtt Igédet
És hinni, hinni! Ige Te vagy,
Beszélgj, Uram, mert hallom a szavad!*

*Tudni és tenni, belül derűsen
És el nem hagyni egy csöppnyi betűt
sem.*

*Akkor jön békéd, mint derűs patak.
Szeretlek, Uram! Hallom a szavad!*

*Gyombolai Márton
Pécel 1977*

**KISS GÁBOR
INTERJÚ BULÁNYI GYÖRGGYEL**

Őnt az úgynevezett szocializmusban üldözték. Nyilván mint „klerikális elemet” jobboldalinak nyilvánították. Ugyanakkor én már azt is hallottam egyházi emberektől, hogy az Önök mozgalma az egyházon belül

**XXIX. évfolyam 8. szám
2022. augusztus**

Kiss G.: Interjú Bulányi Györggyel	5089
Horváth J.: Hogy is van ez?	5094
Király I.: Hazaszeretet	5096
Balogh L.: Hazaszeretet	5097
Domján A.: Interjú Dombi Ferencsel	5100
Bálint B. A.: Az ember elronthatatlan	5101
Farkas I. – Molnár Gy.: Energiák...	5107
Gyombolai M.: VERSEK	5111

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért,
nemzetünkért, mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»
Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

radikális, végső soron „baloldali”. Ezek a kategóriák azonban valószínűleg nem alkalmasak az Önök mozgalmanak leírására. Ebben az esetben viszont úgy kell feltennem a kérdést: voltaképpen mi is ez a mozgalom? Hogyan jellemezhető, melyek a legsajátosabb vonásai, értékei?

Egy dolgot a történetéből lehet a legjobban megismerni. Olyan családban születtem, amelyben meghatározó volt, hogy amikor 4–5 éves kisfiú voltam, édesapám ateista-agnosztikus, szabadgondolkodó álláspontjából – úgy, ahogy a francia konvertiták nagykönyvében meg van írva – egyik pillanatról a másikra, action gratuite-ként, megtért. Jött haza Dorotya utcai hivatalából, a Községi Takarékból, 1924 májusában Mester utcai lakásunkba, átment a Bakáts téren, ahol a templomból kiszűrődött az orgonaszó, bement és ott egyállító helyében megtért. Ennek következtében én kisfiú koromban egy frissen megtért édesapának a hatása alá kerültem, és aztán, gondolom, minden nap, 4-5 éves kisfiú módjára hókusz-pókuszoltam, miséztem, és a másfél évvel idősebb nővéremnek ott kellett térdepelni, mint ministránsnak. Utána lett jezsuita családi gyóntatónk, akihez kivontunk babakocsistól; ott aztán meggyónt az egész család. Majd 10 éves koromban bekerültem a Piarista Gimnáziumba, ott bele- szerelmesedtem a piarista

életformába - és 36-ban, amikor leérettségiztem, beléptem a rendbe. Csodálatos magyartanárom volt és én is magyar-német szakos piarista tanárként kezdtem felszentelésem után, a 42-43-as évben a működésemet A 30- as években a Pázmány Egyetemen még csodálatosabb professzorok óráit hallgathattam és közben figyeltem Szabó Dezsőre, Németh Lászlóra, Kovács Imrére, Veres Péterre. Így aztán a nagy dűlés, a „felszabadulás”, úgy ért, hogy 1945 tavaszán első dolgom az volt Debrecenben, ahova a rend helyezett, hogy ingyenes kollégiumot koldultam össze a falusi tehetségmentésben, a tehetségvizsgák által kiszűrt - ahogy Debrecenben akkor a rendtársaim mondták - „csodaparasztoknak”, mert hát világos volt számomra, hogy „a 3 millió koldus országa” túrhetetlen, és fel kell emelni a magyar parasztságot, oda kell ültetni az élet asztalához, és éppen ezekre a szűz népi erőkre építve kell másmilyenné formálni a magyar jövődőt. Nos, ebből érthető, hogy ekkor bizonyos érintkezési pontok voltak a parasztpárt radikális balszárnyával is, és az is, hogy Debrecenben 45 őszén is, 46 őszén is a városi diákbizottság elnökének - a kálvinista Debrecenben! - az én diákjaimat választotta meg demokratikusan a város ifjúsága, mert ennek a szellemi múltnak következményeképpen érződött valami átütő erő. Utána jött 47, a fordulat éve, és kiderült, hogy én vagyok a legreakciósabb erő Debrecen városában. Akkor aztán eljött hozzám a MEFESZ-bizottság - az akkori kommunista ifjúsági szervezet -, mondván, hogy hát nyilatkozzam, és tagadjam meg Mindszentyt, mint a magyar nép ellenségét. Mondtam, hogy ami Mindszenty nézeteit illeti, azok nem mindenben az én nézeteim, s hajlandó vagyok akár ki is fejteni, hogy mit látok másként, csak azt kérem, hogy ők is fejtsék ki ugyanabban a sajtóorgánumban, hogy ők mit látnak másképpen, mint Rákosi Mátyás, és akkor részemről semmi akadály a dolognak. Ennek aztán az lett a következménye - és most már 48 őszén vagyunk, s már egyetemi lelkész vagyok, reggel 7-től 8-ig tartottam hetenként az egyetemisták számára teológiai oktatást -, hogy bevonult vagy 200 népi kollégista a terembe, a katedrára penderültek, és elmondták, hogy én összeszűröm a levét a reakciós Mindszentyvel, és a nép egyetemén az ilyenek semmiféle helye nem lehet - távozzak. Egy november végidődecember eleji sötét hajnalban történt, és hát körülbelül innen számít az én hosszú évtizedekre nyúló teljes földalattiságom, vagy illegalitásom. Ebben a szorongatottságban, amikor a kommunisták által irányított társadalmi élet azt magyarázza, hogy senkinek sem lehet helye e társadalomban, aki nem fújja azt a nótát, amit Rákosi Mátyás közvetlenül Moszkvából jövő áttétellel diktált nekünk, jutok tehát el az evangéliumhoz, közelebb-ről ahhoz, hogy szemben Rákosi Mátyásékkal és szemben egy 1700 esztendőes keresztény múlttal, szemben e két mozgalom, a kereszténység és bolsevizmus közös vonásával, hogy tudniillik úgy kell az emberiség dolgait rendbe tenni, hogy megtaláljuk a bűnösöket és aztán elnászpángoljuk őket, azaz hogy felszámoljuk - Jézus azt mondotta: szeressétek az ellenségeket Ekkor kezdek

rájönni, hogy ez Jézus részéről nem jámbor duma, hanem végig gondolta, hogy az emberiség ügyei rendbetételének ez az egyetlen lehetséges alapja. És mindaz, ami a magyar társadalomban Bulányi-jelenségként, vagy Bokorjelenségként ebben a félszázadban adódik, az abból ered, hogy barátaimmal együtt következetesen végig gondoljuk: ettől eltávolodva minden zsákutcába és tragédiáról tragédiába jut. Tehát a verekedés ördögi körét egyszer végre meg kell törni. Azt hiszem erről van szó.

Tehát Önben a sztálinizmusnak a tapasztalata erősítette fel azt a gondolatot, hogy az egyházban is rossz tendencia az, ami működésének a türelmetlen oldalát képezi, s ami köztudottan, mondjuk, az inkvizícióban nyilvánult meg? Szóval ez a tapasztalat kellett hozzá, vagy ez önnnek már korábbi gondolata volt?

Egy sokkal közelebbi, a 20. századi magyar társadalom adta magyar tapasztalat indított erre. Láttam, hogy az egyház legjava erőinek részéről történő reformkísérletek annak érdekében, hogy ne három millió koldus országa legyünk, megbuktak az állami hierarchián, és még sokkal inkább az egyházi hierarchián. Az a furcsa érzésem támadt Rákosi Mátyás terror-Magyarországában, hogy még ezek is inkább akarnak valamit, mint mi, a katolikus egyház! Mondom, a Rákosi terror-Magyarországában volt ez az érzésem, és egy önérzeti, s ezen keresztül identitás-problémába kerültem. Hogy lehetek én egy - nemcsak a Rákosi Mátyásnak a szemében, hanem az én megítélésemben is - reakciós" intézménynek, a társadalmi problémákat valójában meg nem oldó intézménynek a képviselője, amikor bennem elevenen él, hogy csak a legkülönb eszme elkötelezettje lehetek, és ezért nem vállalhatom semmiféle megfontolásból, hogy egy másodhegedűs társaság tagja legyek. És ez az az időszak, amikor lázasan kutatok azután, hogyan is lehet az én Istenhívó, Istenben gondolkodó, Istenhez ragaszkodó és Jézus Krisztus nevét emlegető alapállásomból a legkülönb éneket énekelni. S itt, az evangéliumnak ebben a mondatában találok meg azt a lehetőséget, hogy továbbra is az maradhassak, aki voltam, de úgy, hogy a legkülönb éneket, az igazi reménységet nyújtani tudó éneket tudom énekelni. Szóval a 20. századi magyar társadalmi nyavalyák határoztak meg engem!

És ebből tulajdonképpen mi volt az - említette, hogy a parasztpárti írók hatása, de személyesen mi az -, ami emberileg mozgósította? Mi volt az, amit ebben - tehát a parasztság felemelésében és egyáltalán a viszonyok megváltoztatásában - döntő teendőnek gondolt, és miért?

Azt hiszem, hogy ha igazán beleások abba, ahogy az egész megszületett, akkor el kell jutnom ahhoz a gondolathoz, amit a Szekfü Gyula által szerkesztett kötet fémjelez - 39-ben jelentette meg a Magyar Szemle kiadásában - : „Mi a magyar?” Nemzeti hivatástudatunk

kérdését veti fel a 30-as évek Európájában. A legtisztább humanizmust képviselő személyek is, mint Babits Mihály vagy Prohászka Lajos, úgy érezték, hogy ennek a népnek, nemzetnek is el kell foglalni az őt megillető, szellemileg méltó helyet a népek családjában. Én, mint gimnazista abban nevelkedem, hogy vissza kell szerezni Nagy-Magyarországot, mert a trianoni sebünk kibírhatatlan. Mint egyetemista abban nevelkedem, hogy nemcsak az a gondunk nekünk, hogy el van szakítva tőlünk a magyarság több mint egyharmada, hanem az is gondunk, hogy az el nem szakított kétharmad odaülhessen az élet asztalához. Tehát az egész abból indul ki, hogy én a magyar társadalom problémáját akarom megoldani, ezen a mondjuk Babits neve által fémjelzett humanista alapon (mondhatnám ehhez Németh Lászlót is, akiben már összefonódik a humanista vonal és egy nem irredata, nem sovíniszta, de erőteljesebben nemzeti vonal). És a 40-es évek végére ez a babitsi és, mondjuk, Németh László-i és talán még Sinka nevével fémjelzett vonal bukik el politikailag a kommunisták terrorja alatt. Érzem hogy ezzel a terrorral nem tudom Sinkát és Németh Lászlót és Babitsot ütköztetni, előveszem hát Jézus Krisztust, aki már nem nemzeti ügyszó szól hozzá, hanem ugyanolyan egyetemes emberi szélességgel szól, mint amilyen emberi egyetemes szélességgel szól a Kommunista Kiáltvány. Így jön ki aztán az a végeredmény, hogy a Kommunista Kiáltvány minden újdonságával együtt szakállasán régi, és követi az egész nagykonstantini kereszténységet, amennyiben a problémának a megoldását mindkettő abban látja, hogy ezeket és ezeket kell bitófa és haláltáborok segítségével felszámolni az emberiség érdekében. Jézus Krisztusnak van koncepciója akasztófák és haláltáborok nélkül is.

Az a része a gondolatnak, amit úgy fogalmaz, hogy „odaültetni az embereket az élet asztalához”, vagy ennek legalábbis egy része, egyfajta szociális gondolat, egy szociálisan igazságosabb társadalom eszménye; és én úgy gondolom - ebben talán egyet is értünk -, hogy egy humanista gondolkodásban ennek feltétlenül rész is kell kapnia. Ma az Önök közösségében, a Bokor bázisközösségben ez a gondolat miképpen van jelen?

Az elmúlt évtizedek során bennünket a következő gondolatok határoztak meg. Nem lépünk be a pártba, és nem járunk presszóba titkosrendőrökkel beszélgetni, aminek következtében nem fogunk felülérvényesülni, és érvényesülni sem fogunk, csak alulérvényesülni. Amit nem éltünk át bajnak, mert Jézustól azt A Bokor bázisközösségek tevékenységétől 1. még a dr. Merza Józseffel készült interjút az Eszmélet 7. számában. (A szak.) tanultuk, hogy a felülérvényesülők biztosan nem tudnak Isten Országát csinálni, és az érvényesülők sem. Bibliai kategóriákkal élve, sem a farizeusoktól, sem a szadduceusoktól nem remélhető semmi sem. Az „amhaarectől”, azaz a föld népétől, az alul-érvényesülőkötől várható valami. Ez egy.

Kettő: a nagy szövegek mellett itt valójában nemzethalál van folyamatban. A születési átlag ugyanis az évi 24 ezrelékről lezuhant évi 12 ezrelékre. Természetes ez ott, ahol a nóta az, hogy az apa és anya dolgozzék, mert nem lehet egy nőről három bőrt lenyúzni! A következő pedig az volt, hogy mi megmutatjuk, hogy egy fizetésből is lehet nem egykét és nem kettőkét nevelni. Elfogadtuk azt a tételt, hogy a magyar társadalom egészségi szintje mellett 2,7 gyerek szükséges a társadalom fennmaradásához. 2,7 gyermeket szülni nem lehet, tehát 3 gyerek születése és felnevelése, ez a tisztességes etikai norma. Életfogyasztás mellett, jövőfogyasztás mellett ki érezheti magát tisztességes embernek? De ez pusztán tisztességetikai norma, mi pedig nem tisztességetikai normával, hanem Jézus normájával dolgozunk, tehát ennél valamivel többet kell csinálni annak, aki Jézushoz tartozik, azaz négy gyerek alatt nem illik megállni. Ez olyan természetes dolog lett, és annyira beleszoktak ebbe az aszszonyok, hogy négyenél sem álltak meg. És ezt nem azért csinálják a mi asszonyaink, mert ez társadalmi kötelesség, és a nemzethaláltól meg akarunk menteni egy társadalmat. Ott lehet ez a tudat egy hátsó rekeszében, de hadd idézzem a most 37 esztendő Zsikének a szavát, aki a 13. gyermekét várja, és azt mondta egyszer ezzel kapcsolatban, hogy „én vagyok a világ legzöldebb asszonya, mert nem bírom ki, hogy ne legyen nekem állandóan egy kisbabám”. Élni jó, és csókolni jó, és ölelni jó, és új életet magamhoz szorítani jó. Az említett alapállásból - ez a természetesebb világ. Nincs kedvük abbahagyni. Egyszer járt nálam egy újságíró, előkerült ez a kérdés, és azt mondta, hogy ez lehetetlen a mai körülmények között. A már megszűnt Dátum újságírója volt, amely lapban szombatról szombatra volt egy teljes oldalas cikk: „És Ön kire kíváncsi?” címmel. Tudniillik az interjúalanytól kérdezték. Akkor éppen én voltam az interjúalany. Most már tudok válaszolni, mondtam neki - a beszélgetés elején tette fel a kérdést, s akkor még nem tudtam, hogy kire vagyok kíváncsi -, hát menjen el ahhoz a barátomhoz, akinél éppen most várják a tizenkettediket, és ott nézze meg a saját szemével, hogy fel lehet-e egy fizetésből 12 gyermeket nevelni. Ez volt talán a második vonás.

A harmadik pedig az, hogy kerül, amibe kerül, de mindenfajta ölést, az embergyilkosság dolgában tett engedményeket ki kell Irtani a földről. A fajgyilkosságot, amelyet az állat nem ismer. Jézus az ölést az emberi társadalom legsúlyosabb nyavalyájának mondta, és valóban ez a gyökér-probléma. Az, ami most Jugoszláviában történik, egy kétezer esztendő keresztény félrenevelésnek a következtében is lehetséges, mert a megkeresztelt görögkeleti vagy római katolikus vagy kálvinista úgy tudja, hogy az egészen rendes dolog, hogy hív a haza, akkor megyek embert gyilkolni. Mi ennek egy hatalmas nemet mondunk.

Más. A nagy társadalmi sirások közepette, hogy milyen szerencsétlen nemzet vagyunk, hogy nem a nyugat-német, vagy az Egyesült Államok-beli életszínvonalon

élünk, hanem kénytelenek vagyunk a Kádár-Magyarországon, annak gazdasági nyomorában élni, erre a válaszuk ez volt: „Ide figyeljétek, itt van egy egyenes, öt és félmilliárd ember hosszú ez az egyenes, itt a balszélén vannak a legszegényebbek, és itt vannak az USA-nak a multimilliomosai a másik végén; hát vegyétek tudomásul, hogy ez a nyomorúságos Kádár-Magyarország a jobb szélén van, az utolsó 500 millióban. Tőlünk balra van 5 milliárd szegényebb. És hogyha mi hiszünk Jézus Krisztusnak, aki azt mondotta, hogy a nagy elbírálás azon az alapon történik, hogy. éheztem, és ennem adtatok’, illetve. éheztem, és nem adtatok ennem’, mi minden kicsiségünk és erőtlenségünk mellett, elvileg nem helyezkedhetünk más álláspontra, mint hogy az ennek az 5 milliárdnak a bal szélén lévő 2 milliárd éhezőt meg kell etetni, és oda kell ültetni az élet asztalához. S ha ezt nem tesszük, akkor mondhatjuk ugyan a Miatyánkot, meg járhatunk templomba, meg áldozhatunk, de elmegyünk Jézus Krisztus mellett, aki azt tanította, hogy. ha nem eteted meg az éhezőket, az annyit jelent, hogy engem tagadtál meg’. Alapszabály, hogy úgy kell gazdálkodni, mintha a fizetésem 90%-át hoztam volna csak haza. A 10 százalékát pedig el kell juttatni az éhezőkhez, vállalva azt is, hogy a Kádár-Magyarország ezt forintkijárlásnak fogja minősíteni. Többet lehet, ennél kevesebbet nem illik adni.

Ez nagyon rokonszenves felfogás, de hát az nyilvánvaló, hogy az így gondolkodó emberek egyelőre kisebbséget jelentenek a társadalomban. S akkor nyilván nem tudják ezt a mérhetetlen szegénységet, a világ szegénységét kompenzálni. Erre az ellenvetésre mit lehet válaszolni? Azt, hogy az ellenvetőnek teljes mértékben igaza van, de nem abba pusztul bele az emberiség, hogy nem tudjuk megoldani a felmerülő problémákat, hanem hogy remény nélkülivé válunk, hogy nincsen igazodási pont. Vas Istvánnak van egy verse, a Katakombák című, amelyben megfogalmazza ezt: „Unt cirkusz! Vasszabály! El innen, el! ". Ágnes, a vértanú, katakombájában arra gondol, hogy majd előbújnak a katakombából, és akkor égni fognak a máglyák. Tehát az a társaság, aki oroszlánokkal verekedett a római nép szórakoztatására, kijön a katakombából, kezét fog a Nagy Konstantinnal, és meggyújtja a máglyát azok alatt, akik másképpen gondolkodnak. Reménytelenné vált az emberiség. A 20. században ezért tudott végig pusztítani a sztálini-hitleri örökség az emberiségen, mert Isten hatékony szava az egyházon keresztül nem jutott el az egyház által felnevelt európai társadalomhoz, mert hát „siralomvölgyről” beszéltek nagyhasú papok. Meg arról, hogy Jézus is megmondta: szegények mindig lesznek veletek, s marad megoldásnak a mennyország’. Hát e bűnös és nem jézusi szónoklatok következtében tudott megnőni a keresztény Európában az a gondolat, amelynek a lényege, hogy felakasztunk minden kapitalistát, elszedünk mindent, és akkor jön majd a mennyország. Gondolkodásunk számára teljesen világos, hogy az, hogy ezer Bokor-tag elküldi a Harmadik Világba a maga Kádár-magyarországi jövedelmének 10%-át, ez még csepp sem a

tengerben. De szavunkkal, és ezzel a csepp- sem-a-tengerben magatartásunkkal azt mondjuk .de kérem, van megoldás, igenis van megoldás!'. A megoldást felkínálókat le lehet eretnekezni, be lehet őket csukni a börtönökbe - aszerint, hogy hát egyházi hierarchiákról van szó, vagy állami hierarchiákról de mi azt mondjuk, hogy van megoldás. Tessék ezt megcáfolni. Ti, akiknek csak minősítés-cáfolataitok vannak, és érveitek nincsenek. Ez az emberiség történeti tapasztalatai alapján a győzelem záloga. Azok győznek eszmeileg, akikkel szemben érv nincs, csak pofon és gumibot. Mi semmi mással nem kecsegtetjük magunkat, csak azzal, hogy egy olyan egyházat képviselünk, amely újra igazodási pont lehet az emberiség számára, ugyanúgy, ahogy az első három században igazodási pont volt. Semmi több.

ön tehát azt mondja, hogy a legtöbb, amit az ember tehet, az a példamutatás, és hogy ez feltétlenül eredményre is vezet.

Logosz és példa. Világos beszéd, és azzal harmóniában lévő tett.

Lett volna egy olyan kérdésem, hogy az ön egész élete és az ön által vezetett közösség melyeket tartja a legfőbb és legfontosabb erkölcsi elveknek? De hát ez idáig körülbelül ki is derült. Úgy módosítom tehát ezt a kérdést, hogy tulajdonképpen mi kell ahhoz, hogy egy életről elmondható legyen, hogy az erkölcsös élet?

Nem hazudni. Mindig azt mondani, amit gondolok, és sosem gondolni azt, hogy belemegyek a hatalom által kívánt hazudozásba, mert én olyan okos és ügyes gyerek vagyok, hogy majd átverem őt. Lépjünk be a pártba, mert a párt majd olyan lesz, mint azok, akik abba beléptek." Elhatárolni magunkat a hazudozástól és az önbecsapástól. Ez az erkölcs. Nem gondolni azt, hogy az emberiség problémáit meg lehet oldani azzal, hogy rábírom, kényszerítem a társadalmat, hazudja azt, amit én megoldásnak gondolok, vagy hazudok. Az emberiség eddigi történelmét azzal a képpel vázolhatnám fel, hogy mindenki egy pisztolyt tart az előtte levő embernek a tarkójára: Ha élni akarsz, fűjd azt a nótát, amit én is fűjök, mert az én tarkómon is ott van a pisztoly, és nekem is megmondták, hogy melyik nótát kell fűjnom". A római katolikus egyház 1870-ben, az első vatikáni zsinaton tévedhetetlennek állította magát. A francia forradalom után a 19. század első felében a Bourbonokat restauráló francia romantika az államhatalomról filozofálta ki, hogy az tévedhetetlen. Az az erkölcstelenség, ha nem engedem meg az embertársamnak, hogy kimondja, amit gondol. És minden etikai magatartásnak van egy lételméleti alapja. Hát az a legsúlyosabb lételméleti tévedés, hogy van egy okos ember, és erre az egy okos emberre kell figyelnie mindenkinek. Ez azért súlyos lételméleti tévedés, mert Isten nem az egy okos emberbe írta bele a maga arcát, hanem az EMBERT teremtette a maga képére és hasonlatosságára, és minden egyes ember születésénél fogva az Isten lelkét hordozza. Erkölcstelenség számomra az az alapállás, hogy le van hányva, amit te gondolsz, mert én vagyok az Isten közvetítője, tehát azt kell gondolnod, amit én gondolok'. Ennek az ab-

szurdítása számomra naponkénti tapasztalat. Mert a kis-közösségekben mi nem engedjük meg az ilyen okos ember" kialakulását. Az okos ember', úgy alakul ki, hogy én mondok egy tételt, erre valaki mond valamit, erre én visszaveszem a szót, és a két okos elkezd egymás között vitatkozni, a többiek pedig csendben maradnak. A mi technikánk az, hogy ha én mondok valamit, akkor vagy erre megy a kör, vagy arra megy a kör, és amíg - ha mondjuk, nyolcán ülnek a körben - az én hét barátom el nem mondja a magáét, és nem teszi hozzá azt, hogy „pont”, addig nem szólal meg a következő; és én, ha nyolcán vagyunk, csak kilencedikként szólhatok másodsorra. Az össze-vissza beszélgetésekből nem jön ki semmi, két ilyen kör után azonban az adott kérdésben, ami ennek a nyolc embernek a fejében van s ami abból kijöhet, az kijön. Sík Sándor, az egyik nagy nevelőm, az egyik versében azt mondta, hogy ő sarumegoldó templomi tisztelettel lép be a második Á-ba, magyar nyelvtanórára. Ez a sarumegoldó templomi tisztelet a másik ember iránt, aki szintén Isten képére és hasonlatosságára teremtett, és aki, ha nem akar hazudni, el tudja nekem mondani, amit ő látott meg az Istenről, az emberről a kettő kapcsolatáról, valamint ember és ember kapcsolatáról. Gyökerében erkölcstelen az, ha kényszerítem a másik embert, hogy azt mondja ki, amit nem gondol - és azt hazudja, hogy azt gondolja, amit én rákényszeríték. Úgy kényszerítem rá, hogy megdöglesz, kikerülsz az állásodból, az elepi juhistaállóban végzed, ha nem fűjod az én nótámat". És nem tudom, vajon az egyházi hierarchiák vétenek-e ez ellen többet, vagy a világi hierarchiák? Minden hierarchia úgy alakul ki, hogy elhiszi, hogy abból van az üdvösség, ha valaki fűjja azt, amit az okos mond. Ez az erkölcstelenség gyökere.

Ebben a rendszerezésben, ahogyan Ön most az erkölcstést és az erkölcstelenül különválasztotta, tulajdonképpen másodlagosnak tűnik az, hogy valaki vallásos-e, vagy sem. Tudniillik az, hogy őszinte legyen az ember, hogy humánus legyen az ember, hogy toleráns legyen az ember, nem feltétlenül kötődik a valláshoz. Erről mi a véleménye?

Számomra az erkölcsi választóvonal nem ott húzódik, hogy hiszel-e Istenben, vagy sem. Hanem: hazudsz vagy nem hazudsz? Tudsz csendben maradni, vagy nem tudsz csendben maradni, és csak beszélsz? Találkozol-e tehát ateistaként vagy agnosztikusként vagy vallásosként lelked istenével a csöndben? Elhatározod-e, hogy azt fogod mondani, amit gondolsz, vagy készségesen hazudod végig mindazt, amit kívánnak tőled, annak ellenében, hogy több forint kerüljön a zsebedbe? Ez az erkölcs-nem-erkölcs kérdésének a vízváltója, nem az, hogy vasárnaponként eljárj-e a templomba, vagy sem. Valójában az Istenben hívő embernek volnának jobb esélyei arra, hogy erkölcsös legyen, mert az Istenhiten belül alakultak ki csendre-nevelő iskolák. De ez csak olyasmi, hogy valójában úgy illenék, hogy az Istenben hívő emberek adnák ezt az erkölcsi elitet. De a tapasztalat ezt nem támasztja alá. Mégpedig azért nem,

mert a vallások nem arra nevelnek, hogy találkozzál az Istennel és halld meg az ő hangját, hanem hogy „ja, én tudom, hogy mit mond az Isten, te azért imádkozzál, hogy elmélyítsd magadban az Istennek azt a választát, amit én előre megmondok neked". És ezért aztán egyáltalán nem biztosíték, hogy templomba jársz és erkölcsös ember léssz. Esetleg templomba jársz, és csak „klerikális ökör" leszel ennek következtében. A klerikális ökör és a nem vallásos elvtelen gazember között az a különbség, hogy a nem vallásos elvtelen gazember dehogyan hiszi azt, hogy a Rákosi Mátyásnak igaza van, hanem azt tudja, hogy azt kell hazudnom, amit a Rákosi Mátyás mond, mert ennek fejében tehetek vaját meg tejfelt a kenyerekre. A klerikális ökör pedig elhiszi azt, hogy az ő vallási társulatának a mindenkori előjárója lenyelte az isteni bölcsességet. Tehát ő Istentől megkívánt engedelmességi aktust gyakorol a mindenható Atyaúristennel szemben, amikor azt a nótát fűjja, amivel neki a maga felekezetének előjárója elibe állt. Megnyomorított ember a vallásos ember, nem egyszer pedig a vallásos embernek kellene lennie annak, aki az Istennel találkozás technikáját elsajátítja; ebbe csak belezavar az, hogy az Istennek a hangját egy másik ember képviseli, és nem ő hallja belülről.

Ha megenged egy személyes megjegyzést: ami a számomra a leginkább távolálló a vallásos magatartásból, az éppen az, hogy érzésem szerint az alázat" eszménye szemben áll az ember méltóságának ideáljával.

A napokban megmutatott nekem valaki egy levélkét, amelyet egy vatikáni Monsignore írt egy velünk szimpatizáló személynek, aki azt írja, hogy persze a Vatikánban is tudják, hogy a magyar katolikus egyháznak ezt a Bulányi- vagy Bokor-problémáját meg kell oldani, de ahhoz, hogy lehetséges legyen, az szükséges, hogy a Bulányi atyában legyen készség és alázat. Nos, amit a vallások alázaton értenek, abból bennem nincsen semmi. Mit értenek alázaton? Azt, amit az előbb elmondtam. A Bulányi atyában alázatnak kellene lennie*, annyit tesz, hogy el kellene jutnia oda, hogy azt vallja, amit a mindenkori egyházi vezetők, akár a Rákosi Mátyás idején, akár a Kádár idején, akár a mostani poszt-kádári alapállásukban mondanak. Nahát ebből az alázatból bennem nincsen semmi. Jézus számára az alázatnak megfelelő akármi, illetve az Újszövetségen belüli görög szó, az a tapeinosz volt, semmi köze sincsen ahhoz a tartalomhoz, amit a vallások alázat néven emlegetnek. Valami egészen más. Mit jelent, ha Jézus Krisztus azt mondja, hogy nézzetek reám, mert az én szívem az alázattól meghatározott"? Ez az alázat nála annyit jelent, hogy mondhat a Kajafás, a Nagy Tanács, az írástudók, a törvények magyarázója, a farizeus, a szadduceus akármit, én maradok a meghallott isteni hang mellett, még akkor is, ha olyan picivé tesztek engem, kicsivé, alacsonnyá, hogy a történelem szemétdombjára hajtotok engem a Golgotán. Aki hajlandó a maga meggyőződéséhez hűségben elviselni azt, hogy a mindenkori hatalom ilyen picivé, ilyen alacsonnyá teszi, az az alázatos

ember. Ha a meggyőződésemmel hűséggel maradok akkor is, ha leköpnék, ördöggel cimboráinak, eretneknek mondanak, ahogy a mindenkori prófétákat és így Jézust is a világi és vallási urak rendre minősítik, ez az alázatosság. Ezt a jézusi szent szót csavarják el éppen az ellenkező tartalomra. Jézusnál az alázat - hűség a meggyőződéshez. Náluk pedig az alázat a mindenkori hatalmi paktumokat megcsináló világi vagy vallási uraknak nyújtott engedelmesség. Nahát ebből bennem valóban nincsen semmi sem.

1992.

HORVÁTH JÓZSEF

HOGY IS VAN EZ? - EGYHÁZ HŰSÉG, JÉZUS HŰSÉG?

Megváltás

Iváni káplán koromban /Sopron közeli falu/ a plébános-tól azt a feladatot kaptam, hogy a nagypénteki szertartáson – „Szentkereszt felmagasztalása” /az elnevezése is elgondolkodtató/ - az oltár elé állva, magasra emelve a feszületet mondjam a prédikációt. Megrázó élmény volt! Arról beszéltem, hogy Jézus miért is jutott erre a megalázó sorsra, és hogy az Őt követők sem úszhatják meg kevesebbel, ha következetesen a követői lesznek. Lehet, hogy nem „véres áldozatot” követel a szeretet állhatatos, következetes megélése, de megpróbáltatásokat mindenképpen! Kinek-kinek saját keresztjét kell hordozni...

A szertartás után a plébános úr megjegyezte: a lényegét kifejeztem! Nem szóltam a megváltásról, pedig ez a keresztihalál lényege. Jézus a bűneink miatt vállalta a halált, így engesztelte ki az Atyát és váltott meg bennünket...

Hogy is van ez? Jézus az Isten Országáról beszélt. Ennek „építésére” hívta az embereket. Elmondta, miként lehet Istennek tetsző életet élni! Részt vett a zsinagógai összejöveteleken, felment Jeruzsálembe Húsvétot megülni. De kemény kritikát gyakorolt a vallási obszervanciák, a törvényi előírások felett. Határozott véleményt formált a 613 szabályt tartalmazó vallási előírásról. Nem kímélte a vallási vezetők képmutatását. A tömeg mögé állt. Személye, tanítása politikai ügy lett. Majd egyenes következményként elítélés és a halála.

Ja igen, a Pál felé megváltástan! ...kiengesztelni Istent??? Hogy is állunk a hűséggel?

Kettős hűség? Az év elején, Tatán a plébános Szent Ágnesről, Sebestyénről és Boldog Batthyány Strattmann Lászlóról beszélt. Ágnes szüzi életet akart élni, nem ment hozzá a városi prefektus fiához. Máglyán égették, majd lefejezték. Sebestyén császári gárdatiszt és keresztény. Társai között terjesztette a hitet, ezért lenyilazásra ítélték. Nem halt meg súlyos sebeiben, mert egy jámbor asszony ápolta. (A sztori üzenete, hogy a keresztény hit elpusztíthatatlan!) Igaz, hogy később ismét halálra

ítélték, bunkósbottal agyonverték. Strattmann Boldog házasságban élt, 12 gyermeke született. Grófi, hercegi címet birtokolt. Kiváló szemész orvos volt. Kórházat működtetett vagyonából és ingyen gyógyította a szegényeket. A keresztényüldözés idején bizony az életáldozat sem volt ritka. Ma már nem kér tőlünk ilyet az Isten. A szemorvos gazdag volt és vagyonát helyesen használta. Nekünk is segítenünk kell embertársainkon. – Eddig a plébános úr... /Tehát lehetünk gazdagok, vagyonnal bírók, csak adakozzunk?! El nem hangzik önmagunk szegényítése! Üldözöttségre, életadásra gondolkunkunk sem kell?/

Hogy is van ez? Szerzett javaink, a fizetés, nyugdíj, amit nem másoktól veszünk el, azt birtokolhatjuk? Legfeljebb adok valamennyit? És „a gazdag nehezen jut be”, „a vagyonban bízó...”, stb. a tanítványokat is megrémítő Jézus által elmondott szavak??? A gazdag ifjú tisztában lehetett azzal, hogy a gazdagságához milyen úton jutott hozzá?! Ismerős a Mester reakciója! Ő egyértelművé tette az agyagiakhoz való viszonyt. Az általa képviselt radikalitást nem hallom a templomokban!... Jézus nem igazítgatást akart az életformán, hanem életforma változást akar. Mégis lehet két úrnak szolgálni?... Az első keresztények adástörvényt gyakorló emberek voltak. /Tudjuk, hogy a szegénység önmagában nem érték. / A „jó és istenfélő gazdag” nem fából vaskarika? Vagy csak akkor gond, ha hatalom birtoklása mellett vagyok gazdag?

Hogy is van ez?

Szentség kiszolgáltatás?

A múlt évben történt. A táskai templomban 15 fő a szombat délután megtartott vasárnapi misén /10 éve még 75-80 fő volt!/. Plébános úr prédikál. Megszólítás: „Gyászoló közösség”. Kifejti, hogy miért szólított így: egy hete volt az elsőáldozás és bérmálkozás. Három faluból összesen 21 elsőáldozó és 51 bérmálkozó volt. Egy hét múlva egy, azaz egy gyermek jött el a templomba. Mi, az ott ülő hívek, /mind öregek/ felelősek vagyunk, hogy nem tudjuk tovább adni a hitünket. – Tehát, jó papi szokás szerint, azokat szidta össze, akik jelen voltak, és egyáltalán „nincs közük” az esethez. Mise után próbáltam beszélni a plébános úrral, hogy mégis milyen probléma miatt nem jöttek templomba a gyermekek. /Felkészítés? Kapcsolat a hívekkel? Következetesség? „Begyónik” a gyerek és „kibérmálkozik”? - „Ne vessétek kincseteket sertések elé!” – nem mondtam ki!!!/ Megsértődött és a szülőket okolta...

Hát hogy is van ez? Jézus ilyen szentség kiszolgáltató „céget” akarhatott? Ha akart egyházat - a *Benne és Neki hívők, helyesebben az Őt követők közösségét* – az biztosan nem egy szolgáltatást nyújtó intézmény! /Keresztelés, házasság szentség kiszolgáltatás „elvárások” nélkül! Temetés, mint 8. szentség!/

Hogy is van ez? Jézus hűség? – egyház hűség?